

Thesavrvs|| Locorvm|| Commvnivm|| Jvrisprvdentiæ

Barbosa, Agostinho

Lipsiæ, 1697

Cap. XII. De Causa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80071](#)

Cap. XI. De Casu fortuito.

95

P. Gregorius in Syntagma lib. 30. cap. 4. quoties fortuitus, si statim in loco, ubi contigit, probari potest; etiam altera parte, contra quam probatur, ob longinquitatem itineris non citata, factum hoc testimonium fidem coram legitimo judge, Brunnen. ad l. 2. C. cod.

n. 6. VII.

In casibus fortuitis suspiciendis non sufficit generaliter in se suscipere casus fortuitos, sed requiritur, quod specialiter enumerentur. I. sed est. §. 4. §. quod situm 4. si quis causit judicavit. Everard. in loc. a vi energ. seu eff. iur. num. 34. Hoc ita accipiendo, ut non omnes enarrare sit necesse; sed paucis praemissis sufficientia generali clausulam subjicere, nec tamen statim, quod limitationis loco norandum, qui casum fortuitum ita in se recipit & de casu infolito & non verisimili cogitabile intelligendus est. I. iubemus 14. C. de SS. Eccles. I. sibi 78. §. fin. ff. de contrah. emt. Gail. 2. obf. 52. n. 27. & 2. obf. 23. n. 19. etiam si illum mediante juramento in se receperisset, Gomez var. resol. 2. cap. 3. num. 19. in fin. Eman. Suarez. in thes. comm. opin. num. 28. Menoch. conf. 27. num. 18. Surd. conf. 61. num. 65. quos sequitur Treutel. conf. 34. n. 32. Zang. de Except. p. 3. cap. 23. num. 10. vid. Fach. 1. corr. 80. Hoen. in quest. iur. disp. 13. §. 8.

X.

Casus fortuiti regulariter spectant ad Dominum. num. 1. que fortuitus 6. C. de pign. aet. I. si ut cert. 10. §. num. videndum 2. in fin. ff. Commod. 1. 1. C. de deposito. Natt. conf. 19. tom. 1. n. 7. hinc, quoties res aliena perit apud alterum, casu fortuito, toties ad eam praestandum non obligatur.

IX.

Casus fortuiti à mora excusat. Afflict. decisi. 152. num. 2. Seb. Med. in tract. de casib. fortuit. p. 2. que. ult. num. 28. Cum ipsis humano ingenio & diligentia resistiri nequeat, d. l. que fortuitis. Rip. in tract. de pest. tit. de privil. Contr. num. 99. Irrationabile enim est ei culpam imputare, qui nihil prævidere aut divinare potuerat, cap. ut nostrum. 1. Ut Eccles. benef. Decian. conf. 1. Cravett. conf. 645. n. 34. Et inquisimum a quopian casum exigere, quem nec impeditre potuit, Delrio in l. contractus. cap. 25. de R. I. I. sed est. §. 4. §. quod situm 4. si quis causit. Everard. in loc. a vi energ. seu eff. iur. num. 34.

X.

Quoties mora casum praecedit, toties tunc ad casum quis tenetur, si res penes alterum non fuisset peritura l. 14. §. 1. ff. deposit.

Ratio: quia sic ob moram factum, quo minus res extet, mora vero perpetuat obligacionem, cum averti potuerit.

Amplia: ut etiam tunc casum praestare tenetur, quando res penes alterum peritura fuisset, si alter interim rem vendere voluisset & potuisset. conf. 1. 14. §. 1. in fin. ff. quod met. cauf.

XI.

Casus fortuitus est ab allegante probandus. Hinc natura naufragium sine culpa sua accidisse probare debent (cujus contrarium tenet Brunnen. ad l. 2. C. de naufrag. quod alter culpam naufragii probare debet) & quidē publicas species vehentes intra annum l. 2. C. de naufrag. ibid. Perez. n. 5. 6. quando autem probandus est casus

fortuitus, si statim in loco, ubi contigit, probari potest; etiam altera parte, contra quam probatur, ob longinquitatem itineris non citata, factum hoc testimonium fidem coram legitimo judge, Brunnen. ad l. 2. C. cod.

Exceptio est in amissione apothæ. vid. Perez. Cod. de discussor. n. 8. 9. m.

CAP. XII.

De Causa.

Axioma I.

Causis duobus concurrentibus celerior præoccupat l. sita quis stipuletur 63. de V. O. l. si quis ita scripsit 33. de hered. insit. Pant schm. 2. q. 21. num. 14.

II.

Causa per se semper est distinguenda, à causa per accidens. Sic Rom. 7. vers. 8. Lex sancta dicitur operari omnem iniquitatem, sed occasiona tur vers. n. Sic munera excæcant Erod. 23. v. 6. non ἐγεννῶσι sed ἀφοροῦσι. vid. Meichst domin. i. post nativ. p. 7. ita carcer per se non infamat, sed tantum per accidens, quatenus ex causa famosa condemnatio sequitur l. 13. §. quantum 7. ff. de his qui not. infiam.

III.

Quod devenit in eam causam, à qua incipere non potest, extinguitur, & pro non scripto habetur §. 14. in fin. Inst. de legat. §. 2. Inst. de iniur. stipul. l. 98. in fin. pr. l. 140. §. ult. de V. O. l. 13. §. ult. de his que pro non script. habentur. quod intellege non universaliter, ut docet Paulus d. l. 140. sed in causis tantum internis, quod scil. materialis ipsam ac formam attinet, in externis enim cessare monet Cujac. 25. obf. 3. item in causa totali hoc verificari, in partiali vero fallere docet Meier. in C.I.A. de legat. rh. 8. Similem regulam proponit Carpz. in caus. matrim. v. not. aet. Clauſulam Barboſæ, Rebus ſic ſtantibus.

IV.

Causa per effectum non debet definiri Bart. in l. 1. in pr. ff. de appellat. ubi per hoc reprehendit definitions appellationis datas per Placentium & Azor. sed hoc conciliat Dec. in rubr. extr. de probat. in 5. col. quod Bartoli doctrina in d. l. 1. procedat, quando effectus est separatus à caufa, qui non statim producitur, sed ex inter vallo, prout est in appellatione, de qua Bart. loquitur: secus vero si effectus immediate sequatur ex ipsa caufa, quia talis effectus bene conuenient definitioni per text. in l. 3. bonorum 2. ff. de bon. poff. vid. Ludov. Gomez ad §. superest. inst. de act. num. 11.

V.

Caufa & effectus sunt jungendi l. 4. ubi Bald. ff. de juft. & iur. si hec in idem recidunt & converuntur, Cravett. conf. 137. n. 5. & conf. 251. n. 2. Wefemb. p. 1. conf. 1. num. 54. caufa tamen ut praecedat effectum necesse est, l. generaliter 24. §. si quis 9. ff. de fideicom. libert. l. quoties 34. de uif. fr. Wefemb. p. 1. conf. 1. num. 58. Etenim quod judicatur de caufa, idem judicari debet de effectu & impossibile effectum caufa meliore aut legaliorem esse per nos. Bald. & Dd. in d. l. 4. Wefemb.

Wesemb. in Par. ff. ad SC Maced. Arum. tract. de mora. cap. 8. Kubach. Axiom. 3. C.I.A. si servit. vindic. tb. 7.

Limita: nisi impeditur: Sic furtum potest esse, & tamen actio furti cessare, injuria seu contumelia, & tamen actio injuriarum cessare l. 15. §. 4. ff. de injur. nec intellige de causa quavis, sed de ea, que sit sufficiens & omnibus viribus instruta, scil. quod numerum & vim effectivam. Kubach. ibid.

VI.

Qualis Causa talis effectus Timpler. 3. Metaph. cap. 2. q. 7. Kubach. in Axiom. p. 55. Danhaver Log. p. 42. & 43.

Intellige scil. secundum qualitatem, non etiam quantitatem, sepe enim causa effectu, & contra hic illa major est. Danhavv. ibid. Deinde effectus intelligendus est, quoad id quod ei causa communicavit, non enim fas est concludere, Filius est Doctor. E. & Pater. Pater enim filio doctrinam non communicavit. Danhavv. ibid.

VII.

Cause que per alium agi nequeunt, nec eorum appellatio per alium agi oportebit, ita communiter Dd. in l. penult. §. ad crimen de publ. judic. Farinac. confil. 85.

VIII.

Causam subesse nullam & non apparere sunt paria, l. in leg. 77. de contrah. emt. l. si repetendi 7. C. de condit. ob caus. Tiraquel. de retrat. convention. in fin. num. 104. I. duo sunt Titii 30. de test. tur. l. cum res 47. §. itaque, 2. delegat. i. paria etiam sunt causam non esse & eam esse finitam. l. de condit. sine caus. l. nihil interest 4. de naut. fan. Wesemb. 1. confil. 16. num. 9. sic paria sunt causam nullam exprimere aut frivolam allegare vel injustam & insufficientem. l. nulla 2. ff. de autor. tur. l. quamvis §. §. si convenerit 8. ubi Bart. ad SC. Vellej. l. non putavit 8. §. si quis 6. de bon. poss. contr. rab. l. quoties 6. ubi Jal. qui satis. cog. & in l. 1. in princ. post gloss. num. 18. de oper. nov. nunc. Wesemb. vol. 1. confil. 28. n. 29. Hinc in omni Emitione quae decretum requirit, opus est, ut causa specialiter & sigillatim judicetur exponatur & probetur, & Index de illa cognoscatur, alias Decretum est nullum & surreptitium Brunnem. ad l. 1. C. de pred. Decur. §. 1.

IX.

Causa justa in omni dispositione subintelligitur Bart. & Castr. in l. filiis am. 8. §. procuratorum 4. de procur. per illum. texi. Tiraq. de pan. in pr. per gloss. in l. damni. 18. §. sis qui verbo aliqua. de damn. infecto. imo Legi adequatur l. propterandum 13. §. pen. vers. nisi lex vel justa a causa impedit. C. de judic. Itaque statutum etiam limitatur non solum ob iustam causam & rationem expressam Jason. in l. non dubium. num. 35. C. de LL. verum etiam presumptam & conjecturata. Cravett. confil. 8. num. 21. pro varietate temporum Alex. confil. 106. perspectis. num. 4. & 5. pol. 2. Non tamen justa causa presumitur, nisi probetur l. 1. in fin. C. unde vi. l. si non corrueris. C. de iur. gl. fin. in cap. cum causam. de re iudic. Wesemb. p. 2. confil. 96. num. 15. quando autem causa justa requiri intelligatur. vid. Wesemb. p.

i. confil. 7. num. 7. p. 1. Bald. in l. 1. num. 1. C. An adver. donat. vers. dandus est & que eius requisita sunt, tractat. Wesemb. p. 1. confil. 333. num. 49.

X.

CAUSA expressa regulat (sive dirigit) actum, & indistincte factum, ut restringatur secundum causam expressam. Angel. confil. 248. Punctus est exort. num. 3 ubi loquitur in compromiso generalissimo, ut non extendatur ultra mentem, & causam compromissi, Abb. confil. 3. Nit. tar. colum. 17. in fine vers. ad 23. question. lib. 2. Anton. de Butr. confil. 51. n. 5. vers. item hoc declarat. ubi quod causa declarat dictum dubium, illudque ampliatur. & restringitur a causa, Bald. confil. 312. Fa. & sum super quo. num. 2. vers. tertio ut causa lib. 4. ubi ait: quod causa, & materia regulat mentes hominum, ut talis presumatur mens, qualis est causa, quia causa dicitur dux mentis, Anch. confil. 254. Statuto cævetur num. 4. Roman. confil. 503. num. 7. & seq. ubi quod causa legati limitat & restringit legatum. refert Card. Tusch. pract. concl. tom. 1. lit. C. concl. 136 (Wes. in Paratit. de V. O. num. 10. & de O. & A. num. 7. ubi quod contractuum causa semper sit exprimenda ait.)

XI.

CAUSA ex una datum, si illa causa non sequitur, revocatur, l. 1. ff. de condit. causa data. Ratio est, quia causa est proxima conditioni, ut sicut necesse est purificare conditionem, sic & causam, Chalderin. confil. 56. num. 2. alias confil. 1. de translat. Prælat. Federic. de Senis confil. 164. Licet semper in pr. ubi ait, quod resignatio facta ex causa permutationis revocatur non sequuta permutatione, Mandel. confil. 77. n. 28. & seq. ubi quod promissio facta ex causa futuri Matrimonii, si non sequatur Matrimonium, cessat, & nihil debetur, Gemin. confil. 96. num. 9. vers. licet enim, ubi quod privilegium concessum ex certa qualitate, vel causa, si non adeat qualitas, vel causa expressa, non valeret privilegium, etiam concedens ex alia causa potuisse concedere, Bellon. confil. 3. Curatus Ecclesie in fine vers. ad secundum, ubi ait, quod si Parochiani tenentur solvere mensuram avenæ pro candelis, quas dat Rector de consuetudine, & eis non datur cedula, nec ipsi debent avenam, quia dicitur debitum conditionale, vel ob causam, refert Cardin. Tusch. d. tom. 1. lit. C. concl. 137. apr.

XII.

CAUSA cessante vel deficiente cessat ejus effectus, l. adigere. 6. §. quamvis 2. ff. de

ff. de Jure patr. si pater 40. ff. de hered. instit. l. generaliter 52. C. de Episcopis & Clericis. l. cumte 6. C. de pactis inter empt. cap. magna 7. in fine, c. cum cessante 66. de appell. [C. est Christus 26. de jurejur. & c. cum infirmitas 13. de paenit. Sutholt. diff. Inst. 1. 9. 16.] late Tiraq. in speciali tr. Cesante causa cessat effectus, & de jure pri- mog. quaf. 40. num. 170. cum seq. Duen. reg. 82. Thom. de Thomasset. in floribus legum. regul. 71. & 271. Brunor. à Sole in locis communib. verb. causa 2. Cardos. in praxi Judicum, & Advocat. cod. verb. num. 2. Petr. de Anchiar. consil. 47. Pro clariori. num. 4. ubi ait: quod hæc est regula generalis in legibus, tractatibus, & aliis dispo- sitionibus, ut cessante causa, super qua- fundatur dispositio, cesset & ipsa disposi- tio. Dyn. consil. 6. Ex testamento Domini. num. 2. vers. preterea. ubi quod in pacto cessante causa finali cessat effectus, Angel. consil. 346. Titius. ubi ampliat in omni di- positione sive legali, sive testamentaria, sive inter vivos, quia dispositio à causa regulatur, restringitur, & ampliatur, An- gel. consil. 86. Hæreditas materna in fin. ubi loquitur in statuto mandante repudia- nem hæreditatis præsumi simulatum, si non est notificata in consilio, quia cessat cessante causa, videlicet fraude, & quod hæres nihil consequutus sit ex hæredita- te, Card. Pereira de potestate eligendi. c. 10. num. 1. cum seqq. Card. Tusch. dict. tom. 1. lit. C. concl. 202. à princ. Sanchez. de Ma- trim. lib. 8. diff. 30. num. 12. cum seqq. Jose- phus Sesse Aragoniæ decif. 185. num. 102. Joan. Franc. Leo in Thesauro fori Eccle- siast. p. 1. cap. 15. num. 3. Ludov. Rodolphin. par. quest. lib. 2. g. 35. num. 10. ubi num. 16. intelligit, ubi causa expresa est in lege vel statuto, Dionys. Paul. de vera quatuor patriarch. Sedium eret. c. 4. nu. 50. Call. Argel. de contradic. legit. q. 5. n. 13. & q. 10. n. 27. Sigismund. Scacc. de appellationib. q. 5. n. 17. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 62. n. 17. Anton. Monach. Lucens. decif. 14. num. 18. & decif. 21. num. 22. & Florent. de- cisi. num. 61. Rot. decif. 437. num. 3. apud Farinac. p. 1. recent. [Sive impulsiva pro- prie causa non est. Argentor. 1. Consil. 84. n. 109. & 110. Hoc tamen limita non pro- cedere in rescriptis impetratis ad bene- ficia obtinenda: quia translata causa im- pulsiva rescripti vel gratia, corruit etiam rescriptum seu gratia in odium materiæ beneficialis propter ambitionem repre- mendam. text. cap. postulati 27. & ibi Panorm. & Felin. de rescript. Everhard. in loc. Top. à contrar. sensu. num. 18.] Causa finalis quando dicatur, & quando impulsiva, vid. Cardin. Tusch. d. tom. 1. lit. C. concl. 141. & 142. Cov. lib. 1. cap. 20. num. 2. Tiber. De- cian. resp. 41. sub. num. 21. vol. 1. Costa Sicul. cons. 39. num. 3. cum seqq. Duran. de condit. p. 3. cap. 2. num. 5. 10. & 11. Castill. contro- vers. tom. 6. cap. 172. num. 6. cum seqq. Cy- riac. tom. 3. controvers. 478. num. 73. & 74. Maranta jun. tom. 1. controvers. lib. 1. resp. 15. num. 13. Valenzuela cons. 19. num. 78. tom. 2. ubi quod causa finalis dicitur, si- ne qua quis non esset facturus saltem eo modo,

modo, & conf. 154. num. 7. ubi ait causam finalem dici, quæ movit partes ad conventionem, Solorzan. de jure Indianorum. tom. 2. lib. 2. cap. 8. num. 71. & 72. Rot. decis. 587. num. 4. apud Farin. p. 1. recent. & coram Buratto decis. 10. num. 15. vers. secundò quod ista, & n. 16. & decis. 377. num. 4. apud quos illa est magis communiter recepta sententia, quod causa finalis illa dicitur, quæ principaliter in agendo actu ab agente consideratur, seu principaliter movet ad actum faciendum, & sine qua actus non fieret, impulsiva vero qua moveat, & incitat ad exequendum actum. Causa in dubio potius præsumitur impulsiva, quam finalis, ut per Rot. decis. 587. num. 5. apud Farinac. p. 1. recent. Menoch. conf. 106. num. 92. Bertazol. conf. 119. num. 40. in civilib. Aloys. Ricc. in decision. Curie Archiepisc. Neapol. decis. 80. n. 7. p. 3. Foro in compend. p. 3. vers. donatio facta Ecclesie pro illius fundatione. in col. 4. p. mibi 324. Donat. Anton. de Marinis quorid. lib. 1. c. 87. num. 8. & 18. Valenzuel. confil. 112. n. 73. & confil. 119. n. 77. & confil. 130. n. 45. & confil. 237. n. 12. [Johan. Goedd. inter Consil. Marpurg. confil. 32. vol. 3. n. 207.] Et incumbit alleganti probare esse causam finalem, Tiraq. in tract. Cessante causa. linit. i. num. 48. in fine. Surd. decis. 130. num. 13. Morchech. de divisione bonorum. lib. 3. cap. 6. num. 85. Foro d. pag. 328.

Amplia primò supradictam conclusiōnem, quod scilicet cessante causa cesset effectus, ut procedat in privilegio, quia cessante causa privilegii cessat privilegiū, Anchār. confil. 394. Dubium est. n. 3. & superveniente nova causa contraria causa, ex qua privilegium fuit concessum, cessat privilegium, Roman. conf. 404. In casu. n. 5. & 6. vers. secunda causa. refert Cardin. Tusch. d. concl. 202. num. 27. Extende in privilegio concessio ex certa qualitate, vel causa, quia si non adest causa, vel qualitas expressa, non valet privilegium, licet concedens ex alia causa potuisse concedere, Gemin. conf. 96. num. 9. vers. licet. Etiamsi causa finalis privilegii eliciatur ex procēmio privilegii, quia ea cessante cessat privilegium, Roman. conf. 180. Si admittimus. num. 7. Cardin. Tusch. d. lit. C. concl. 137. n. 8. & 9.

Amplia secundo in quarta Episcopi, quæ debetur ratione jurisdictionis, ut cessante jurisdictione cesseret quarta, Roman. confil. 477. num. 19. & 20. Cardin. Tusch. d. lit. C. concl. 202. num. 7. [sic in specie quāvis jurisdictionis ac officii aliqui]us causa cessante, cessat ejusdem effectus

1. Lucius 40. ff. de fideicom. libert. I. Tutela 7. §. 2. de cap. minut. Bald. in l. generaliter. col. 4. vers. & add. circa primam. C. de Episc. & Cleric. Sic etiam in nudis protectoribus & similibus personis causa prohibitiōnis, qua iis prohibetur aliquid adversus Magistratum aliquem facere, cessante, cessat ipsa prohibitiō, & perinde est ac si iis non esset interdictum. l. 1. f. decurātor. furios. Cyn. in l. 2. C. quando provoc. non est necess. Petr. à Bella. portu & Fr. Ripa. in l. cui bonus 3. ff. de novat. & deleg. Regn. Sixtin. inter Conf. Marpurg. conf. 8. vol. 3. num. 12.

Amplia tertio in dilatōne, quia cessante causa dilatōnis cessat dilatio, Roman. conf. 503. Diligenter. num. 8. Bald. conf. 112. Eundo ad veritatem. lib. 4. Card. Tusch. d. lit. C. concl. 137. n. 18. & concl. 202. n. 9. & 17. Anch. conf. 394. Dubium. n. 3.

Amplia quartō in mandato, quia cessante causa mandati cessat mandatum, cap. si pauper Clericus 30. in fine, de præbend. lib. 6. Anch. d. conf. 394. num. 3. plenē Roman. conf. 374. præfens est quæsio. ubi num. 3. ait, quod cessante contractu principali cessat pactum in contractu; & n. 4. vers. quartō. ait. quod si aliquid promittitur propter castrum, desinente castro promissio cessat; & num. 5. vers. sicut, quod societas super certa re contrafacta finitur desinente ipsa re, super qua contrahitur; & eod. num. 5. vers. sexto. quod si res locata desinit esse, locatio & obligatio extinguitur; & eod. num. 5. vers. 11. quod in promissione successiva pro causa habente pariter factum successivum, cessante causa cessat promissio, refert Cardin. Tusch. d. concl. 202. n. 20. cum seqq.

Amplia quinto in unione facta ex causa tenuitatis, quia si est falsa, unio est ipso jure nulla, ut per Cephal. conf. 260. Quod unio, in princip. Cardin. Tusch. d. concl. 202. n. 8.

Amplia sexto in impedimento, quia cessante causa impedimenti cessat impedimentum, Signorol. de Homed. conf. 46. Statuto civitatis. num. 4. quem refert Cardin. Tusch. d. concl. 202. n. 14.

Amplia septimo in feudo, quia cessante causa finali concessionis feudi cessat feudum, etiamsi culpa vasalli non interveniat, ut per Joan. de Anan. conf. 7. numer. 6. vers. secundò probatur. Cardin. Tusch. d. concl. 202. n. 32.

Amplia octavo in foro animæ, ut per Tiraq. d. tract. cessante causa p. 1. n. 18. & in spiritualibus, Clar. §. fin. 9. 76. in fine. quem refert Cardin. Tusch. d. concl. 202. n. 41. Amplia

Amplia non tam in dispositione affirmativa, quam negativa; Vult. inter consil. Marp. conf. 17. vol. 1. num. 105. ideò si patet ex hæredavit filium ex causa expressa, cessante causa cessat dispositio negativa ex hæredationis, Roman. conf. 438. n. 5. vers. tertio, quia, quem refert Cardin. Tusch. d. concl. 202. n. 42.

Amplia decimò, sive causa respiciat privatam, sive publicam utilitatem, quia si ea cessat, cessare debet effectus, & dispositio, ex Joan. de Imola conf. 87. vers. preterea secundò. Card. Tusch. d. concl. 202. n. 32.

Amplia undecimò, ut procedat etiam quando plures causæ simul debent currere ad actum, quia una cessante cessat actus, vel dispositio, Abb. conf. 70. Id de Jure queritur, col. 2. vers. tertio probatur, lib. 2. Card. Tusch. d. concl. 202. n. 43.

Amplia duodecimò in obligatione & promissione, quia cessante causa obligationis cessat ipsa obligatio, & promissio, Rot. decis. 50. num. 3. & 7. & decis. 55. num. 1. apud Farinac. p. 1. recent. decis. 428. num. 2. & decis. 463. num. 11. ead. p. 1. ubi quod cessante causa exclusionis cessat exclusio, quia hæc regula generalis est in omnibus dispositionibus, Ambrosinus Perusan. de tis. 1. num. 5. & decis. 3. num. 9.

[Amplia decimo tertio in exclusione, cum cessante causa exclusionis ipsa exclusio cessare debeat, l. fin. §. ait lex 1. ff. de divort. Phil. Matth. inter consil. Marp. vol. 2. conf. 26. n. 85.]

Limita primò, quando causa produxit effectum perfectum, & consummatum. l. fin. in princ. ff. undeliberi. l. sancimus 25. C. de admin. tutor. Tiraq. de tract. Cessante causa limit. 12. num. 2. Thom. de Thomasset d. reg. 271. Gam. Lusit. decis. 27. num. 4. Valasc. confil. 57. num. 1. Molin. de ritu nupt. lib. 3. quest. 25. num. 34. ubi n. 33. Idem assertit jure jam radicato. Surd. conf. 250. num. 24. Mari. Giurba ad consuetud. Messen. cap. 7. gloss. 2. n. 6. p. 1. Joan. Maria Novar. in præs. elect. & variation. fori. q. 1. ff. 2. a. num. 6. Mangil. de imputat. q. 101. n. 14. & q. 166. n. 5. [Post actum enim consummatum eti. deficit causa, non propterea cessat effectus. Referens ap. Klock. relat. 138. n. 81.]

Limita secundò, quoties causa requiritur certo aliquo tempore; si enim eo tempore fuit, licet postea cesset, non tamen cessat effectus, l. si quis hæredem 7. C. de instit. & substat. Tiraq. in d. tract. Cessante causa limitat. 4. Gallet. in margarita. causa. um conscient. verb. Causa. Dec. conf. 24. n. 1.

Rot. decis. 733. num. 8. apud Farin. p. 2. recent. Joan. Mar. Novar. d. q. 10. n. 15.

Limita tertio, quando plures causæ concurrent ad dispositionem, quia una cessante non cessat dispositio. [§. affinitatis 6. ubi Ang. §. soerum. 7. Inst. de nupt. l. si non lex Elia. 83. & ibi Bald. Joan. de Imol. ff. de hered. Instit. l. si ventri 24. §. in bonis de reb. aut. jud. poss. W. el. 5. conf. 202. num. 17.

Ita v. c. Is qui propter magistratum, quem gerit, semel connumeratus est inter Senatores, deposito magistratu Senator esse non desinit Nov. 62. ubi Cujac.] Roman. confil. 497. Dubitat. in fin. Tiraq. in d. tract. Cessante causa. limit. 22. Rot. decis.

733. num. 8. apud Farin. p. 2. recent. & d. decis. 587. num. 7. p. 1. recent. Card. Tusch. d. concl. 202. n. 59. ubi n. 60. post Bart. conf. 21.

Visa prima. num. 3. & 4. declarat, ut non procedat in fidejussione facta pro mutuo naturali & civili, quia ex pluribus causis obligatus fidejussor, de judicato solvendo non tenetur, si mutuum sit solum naturale, vel solum civile, quando obligatio est ex causis praeditis.

Limita quartò, hoc verum esse circa facienda, non circa jam facta, vel nisi utilitas succedat loco necessitatis. Gloss. in cap. argumentum de Reg. Jur. lib. 6. text. in can. quod pro necessitate 41. caus. 1. q. 1. can. quod pro remedio 7. caus. 1. q. 7. & can. ordinationes. 5. caus. 9. q. 1. Honthemi l. 2. de art. Notar. c. 22. num. 94.

Limita quintò, quando remanent reliquæ pristinae causæ. l. unius 18. §. servus 6. ff. de quæst. l. fin. ff. de decur. l. 2. & 3. rer. amot. Bertazol. lib. 1. confil. 47. num. 63. Everhard. in loc. Top. in loc. a cessat. rationis in fin. Unde Bart. in hac re ita distinguit apud Manticam lib. 3. de tacit. convent. lib. 3. tit. 12. n. 58. Aut actus est perfectus, & tunc licet cessat causa, non tamen cessat effectus, l. ult. undeliberi. aut imperfectus, & tunc reliquæ ejus causa supersunt, & neque tum cessat effectus d. l. 2. rer. amot. l. ex duobus 34. de vulg. substat. d. l. unius 18. §. servus 6. de quæst. vel nulla supersunt reliquæ & tunc cessabit effectus d. l. generiter 52. C. de Epist. & Cler.]

XIII.

CAUSA causa est causa causati, l. manumissiones. 4. ff. de justit. & jure. Bart. in l. 4. §. actor. num. 2. ff. de re jud. Jason. in l. pecuniam 5. num. 21. ff. de conduct. causa data. Surd. de alimento. tit. 1. quæst. 42. n. 49. & conf. 196. num. 13. & conf. 407. n. 34. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. quæst. 34. num. 26. Dionys. Paul. de vera quatuor Patriarchal. Sedium erect. c. 4. num. 50.

Card. Tusch. d. tom. 1. lit. C. conclus. 138. Secunda enim causa nihil operatur, nisi quantum accepit à prima. l. peto 69. §. pre-
dium 1. ff. de leg. 2. l. si quis domum 9. §. 1. ff.
locat. l. manumissiones 4. ff. de just. & jur.
Tiraq. in reg. cessante causa. limit. 20. num.
6. Exemplum est in l. 9. ff. ad Leg. Jul. de
adult. Aristotel. 2. Phys. cap. 7. quest. 12. art.
2. Surd. consil. 420. num. 4. Unde dicitur, is,
qui causam damni dedit, damnum ipsum
dedisse, l. 15. de Sicar.

Intellige ut procedat, si causa est pro-
xima, quæ attenditur, non autem si est re-
mota, Ias. in d. l. si pecuniam. num. 21.
Anchar. conf. 222. Subtiliter. num. 4. ubi
quod non dicitur creditor ex instrumen-
to, sed ex successione is, qui successit cre-
ditori, Castr. consil. 226. Dico dictum, in prin-
cip. lib. 1. quicquid dicat Calderin. consil.
282. in princ. alias 4. de locato. [2. Fallit et-
iam in statutis, ubi verba propriæ sumun-
tur, Cæpoll. consil. 2. Val. Georg. Forster. 2.
O. 9. Deinde intellige hanc regulam, ut
procedat saltem in causis necessariò sub-
ordinatis. Hinc licet nominans teneat-
ur pro suo nominato ad officium, non
tamen pro successore ab eo iterum no-
minato l. 2. C. de pericul. Nominator. ex-
ceptio est in patre, qui tenetur etiam
pro successore quem filius nominavit. l.
2. §. 3. ad municipal. Brunnen. ad l. 2. C. de
pericul. nominator.

XIV.

CAUSÆ, & causati idem est judi-
cium, l. quo minus 2. ff. de fluminib. l. et si a-
mici 9. ff. ad leg. Jul. de adulter. l. si autem
10. in fin. ff. de aqua pluv. l. non ideo 5. C. de
bered. instit. l. maritus 21. C. de procurat.
Causatum igitur regulatur secundum
naturam causa causantis, Bald. consil. 150.
Proponitur quod, in fine, lib. 5. Card. Tusch.
d. concl. 138. num. 10. quia causa ubi pen-
det, causatum pendet. l. sed et si quid 22. ff.
de usufruct. Et causa dicitur talis, qualis
est causa causans. [seu qualis est causa,
talis effectus, Dan. Otto. 1. dial. Jur. c. 3.
num. 3.] Bald. consil. 84. Dicta causa, lib. 4.
imò causa determinat suum causatum.,
Surd. consil. 454. num. 30. Et causatum
regitur à causa suæ causæ, Rot. decis. 287.
num. 1. apud Farin. p. 1. recent. & regulatur
causatum secundum naturam causæ
causantis. [text. in l. adigere 6. §. quamvis.
2. ff. de jur. patron. Socin. sen. consil. 24.
num. 11. cum seq. vol. 1. incip. viss ac dilige-
nenter.] Bald. consil. 84. Dicta causa, lib. 4.
& consil. 150. Proponitur, in fin. lib. 5. quem
refert Card. Tusch. tom. 7. lit. S. conclus.
787. num. 33. [nec in causato plus inesse]

potest, quam ab influentia causæ proce-
dit. c. 1. §. hoc autem, qui feud. dare poss.
l. f. 1. Unde qui habet causam, habet &
causatum. l. de accessionibus 14. §. 1. de di-
vers. & temp. prescript. Autb. ingress. C. de
SS. Eccles. §. quos autem ubi Port. Inst. de
bon. poss. Wel. p. 1. consil. 50. num. 20.] At o-
mne jus potentius dicitur in causante,
quam in causato, l. digna vox. 4. C. de le-
gib. Castren. consil. 421. Quod renuncia-
tio. vers. non obstat. lib. 2. Wel. p. 2. consil. 50.
num. 20. ubi quod disposita in causato,
magis procedunt in causante, refert
Cardin. Tusch. d. concl. 138. num. 11. quia
non potest plus juris esse in causato, quam
in causante. [c. cum dilecta 4. de confirm.
utili. Ubi enim causa non est efficax, ne-
que causatum efficax erit. l. cum quis dece-
dens 37. & ibi Bart. in pr. & n. 4. gl. in l. si ob
turpem. ff. de cond. ob turp. caus. in verb. pro-
xima causa. Gail. 2. obs. 1. nu. 8.] Castill. con-
trover. lib. 5. p. 2. c. 103. n. 14.

[Limitatur hæc regula, quod tantum
procedat in causa essentiali & necessariò
cohærente, fallat in causa per accidens,
quæ tantum occasionem dedit causato,
sic ex malis moribus licet per se malis
bonæ, tamen sàpè natæ sunt leges. Tac.
15. A. 20. n. 3.]

XV.

CAUSA limitata limitatum produ-
cit effectum, l. in agris 16. ff. de acquir. re-
rum dominio. l. 63. de contr. emt. l. cancella-
verat. 2. ff. de iis, quæ in testam. delentur. l.
2. ubi Bald. ff. de servis export. l. ex facto.
43. §. item quaro. 1. ff. de vulgari, & pupil.
substit. l. cum pater 77. §. dulcissimis 20. ff.
de legat. 2. l. age cum Geminiano 3. C. de
transact. cap. e. noscitur 13. de sent. excom.
[Exempl. elegans vid. 2. F. 8. vers. quid er-
go. l. §. 11. de Inst. act. Tusch. lit. L. concl.
356. & Carpz. decis. 50. n. 13. & decis. 53. n.
7.] Tiraq. in tract. cessante causa p. 2. num.
147. & de retractu lig. §. 32. gloss. 1. num. 49.
Surd. consil. 10. n. 49. Ugolin. de offic. & potest.
Episcopi. c. 57. §. 2. n. 6. vers. tertio Episcopus.
Brunor. à Sole. in locis communibus, verb.
causa 9. Cardos. in praxi Judicum, & Ad-
vocat. eod. verb. num. 3. Gonzal. ad reg. 8.
Cancel. §. 5. proœm. num. 6. Stephan. Gra-
tian. Marchia decis. 56. num. 5. Aloys. Ricc.
in decision. Curia Archebis. Neapol. p. 1.
decis. 29. num. 7. Gutier. pract. lib. 3. q. 31.
num. 7. Cæs. Angel. de contradic. legit.
quest. 10. num. 168. & num. 244. & q. 4. num.
52. & q. 3. num. 108. & q. 8. n. 11. Mantic.
decis. 232. n. 9. & decis. 267. num. 4. Mari.
Anton. var. resolut. lib. 1. resol. 108. n. 18.
Rot. decis. 690. num. 9. apud Farin. p. 1. recent.
Joan.

Joan. Ant. Mangil. de imputat. quæst. 51. num. 82. [Ita in venditione l. cum ab eo 41. de contrab. empt. vendor uterius non tenetur, quam quatenus vendit jus quod in re habuit l. qui tabernas 32. ff. de contrab. empt. ibi. & quod demonstravit. l. sed si 18. §. 1. eod. Nam determinatio venditio parit actionem determinato modo non ulterius, leg. ultra 15. C. de act. empt. Wel. 4. consil. 177. num. 15. Similiter in renunciatione limitata, renunciatio non extenditur ad alium casum l. qui cum tutoribus 9. §. 1. transact. Tiraquell. de jure primogen. quæst. 86. num. 5. & inclusio quarundam specierum operatur exclusionem reliquarum, Tuscus concl. 71. lit. b. Hinc bona descripta ad æstimium, si aliqua sunt registrata, sequitur quod non registrata libera existant. Cravett. consil. 112. n. 4. Besold. consil. 75. n. 30. & n. 35. & 36. ubi ait: in omnibus dispositionibus verba restringi ad specificata.]

XVI.

Causa proxima magis attenditur quam remota, l. sed si plures 10. §. in arrogato 6. ff. de vulgari, & pup. substit. l. lignis. infine. ff. de legat. 3. [l. 3. de custod. reor. l. 6. §. 3. de procur. C. I. A. pro Emptor. tb. 4.] Tiraq. de retractu lig. §. 36. gloss. 3. num. 19. Anch. consil. 222. Subtiliter. num. 4. Joseph. Sesse Arag. decis. 187. num. 68. Gallet. in margarita casuum conscient. verb. causa. Cardin. Tusch. d. tom. 1. lit. C. conclus. 145. n. 1. Aloys. Ricci. in decisionib. Curia Archiepisc. Neapol. decis. 216. num. 3. pag. 1. Bened. Aegid. in repeat. l. ex hoc jure 5. de justit. & jure p. 1. cap. 6. num. 54. Camill. Gallin. de verbis signific. lib. 5. cap. 17. num. 7. Scacc. de judic. lib. 2. c. 2. n. 484. & seq. [Seu quod idem], causa immediata magis attenditur quam mediata, Bald. in l. sub praetextu. C. de transact. per l. similier 21. rer. amor. Barb. in cap. Raynaldus. num. 186. vers. sexto facit de testam. Curt. jun. consil. 1. n. 4. & consil. 2. num. 40. Cravett. consil. 131. num. 15. & consil. 144. n. 2. & consil. 103. num. 4. Ripa in l. ex facto 43. num. 14. ff. de vulg. & pup. substit. Consil. Argent. vol. 1. consil. 84. n. 18. Et immediata causa semper posteriori loco haberi debet quam mediata. l. interdum 13. §. paterfam. 1. ff. de hared. instit. Crav. resp. 2. pro genere, n. 2. Curt. jun. consil. 44. num. 5. Heræa Magon. decis. Florent. 83. n. 7. Regner. Sextin. inter consil. Marp. consil. 14. num. 144. vol. 2. Bald. in l. socium qui in 60. §. 1. per illum. text. ff. pro soc. ubi dicit, causam remotam & quiparari causæ impulsivæ, & non finali l. qui domum 57. in fin. ff. locat. l.

bui scripture 15. ff. ad L. Aquil. l. sed et si 10. §. in arrogato 6. ubi Bart. l. qui liberis 8. §. bac verba. ff. de pupill. substit. & causa remota magis est occasio quam causa, Bart. in l. uxori. ff. de aur. legat. per text. in l. cum de Lanionis 18. §. Asinam 2. ff. de fund. instruc. Corn. consil. 263. post pr. lib. 4. vide latè Consil. Arg. vol. 1. consil. 84. n. 119. Ideoque & causa proxima semper est inspicienda & sufficit l. pen. de cond. ob turp. caus. Sic exempli causa in interdicto de itinere actuque privato. Prætor non inquirit, utrum habuerit quis jure servitatem impositam nec ne, sed hoc tantum, (quod proximum est) an itinere actuque hoc anno usus sit l. 1. §. 2. de itinere actuque priv. Sic in SCto Maced. ne quidem pecunia existente creditori actio datur, licet pater vel filius familiæ ita cum alterius damno locupletetur. l. 9. §. 2. ubi Casir. ad SC. Maced.

Limita tamen, quod aliquando spectetur causa remota & initialis. l. 4. si mensur falsum modum.] quando non est multum remota, & actus, qui fit, etiam fit contemplatione causæ non multum remota, l. socium, qui in ea 60. ubi Bart. ff. pro socio, Aretin. consil. 14. V. so & diligenter. col. 4. post med. n. 7. vers. præterea. refert Card. Tusch. d. lit. C. concl. 145. n. 6.

2. Quando sine causa mediata, immediata & proxima esse non potest. Bart. in l. sed si plures 10. §. in arrogato 6. ff. de vulgari, & pupill. Aret. consil. 6. V. so. n. 9. vers. confirmatur ista conclusio. Card. Tusch. d. concl. 145. num. 3. ubi n. 4. cum eodem Aretin. locis citatis idem dicit, quando causa mediata non est multum remota, quia tunc attenditur sicut proxima, ad quod citari solet, l. uxori quis 13. inf. de auro & arg. legat.

[Limita 3. quando ex ea resultare potest aliquis effectus, ut est casus in l. certi condicione 9. ff. scert. pet. & ibi Dec. Fel. in c. sollicit. & de major. & obed. & ante ipsos latè probat Socin. in consil. 156. incip. pro fundamento, in 5. col. lib. 2. in gl. in c. quia diversitatem in verbo suspensionis. de concess. preben. Lud. Gomez. ad §. rursus. Instit. de action. n. 15.]

XVII.

Quæcunque causa concernit utilitatem Impetrantis, præsumitur impulsiva; Quæcunque concernit utilitatem concedentis vel tertii, præsumitur finalis. Perez. C. de bis qui à princip. n. 4.

XVIII.

CAUSA naturalis potentior est quam accidentalis, l. qui habet 3. ff. de tutel. l. filio

l. filio quem pater 23 ff. de liber. & postbum. cap. presenti 34. §. idem de prebend. lib. 6. Anton. Gomez. var. tom. 1. c. 5. num. 34. & cap. 6. num. 8. Menoch. conf. 1. n. 16. Card. Tusch. d. tom. 1. lit. C. concl. 147. Cevall. commun. contra communes. tom. 4. quest. 905. num. 53. Mendez à Castro in praxi Lusitanalib. 2. cap. tertio. numer. 20. Gallet. in margarita casuum conscient. verb. causa. Joan. Maria. Novar. quest. forens. p. 1. quest. 143. num. 28. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 5. cap. 802. num. 2. Fuly. Pacian. de probat. c. 3. num. 89. ubi quod sāpe accidens magis quam natura consideratur, quia accidentia naturam obnubilant. Si enim plures causæ concurrunt, illa quæ est potentior, semper attenditur, Bart. in quest. 15. Statuto civitatis Lucane, in princ. vers. secundò sic. quem refert Card. Tusch. d. lit. C. conclus. 147. nu. 9. ubi num. 10. ait procedere etiam in præsumptionibus, quia cedunt veritati tanquam potentiori, & inter se una præsumptio potentior tollit aliam minus potentem.

XIX.

C A U S A naturalis & causa accidentalis quando concurrunt, semper naturalis præfertur, d. l. qui habet. Abb. conf. 62. In controversa. col. 8. n. 16. lib. 2. Bart. in sua quest. 18. pupillus num. 2. vers. tercio. & Alex. conf. 703. Consideratis. num. 6. vers. & quia. lib. 5. & conf. 4. Ponderatis. num. 2. & 3. vers. modò sic. lib. 4. ubi ait, quod dispositio loquens, quod major succedit, intellegitur de majore natu, & sic de causa, & majoritate naturali, non de accidentalis, vel ficta, si verba aliud non suadent. Abb. conf. 62. num. 10. lib. 2. Petr. de Anchar. conf. 37. num. 6. in fine, & num. 7. ubi ajunt, domicilium originale non mutari propter domicilium habitationis per accidens, quia potentius est naturale, quam accidentale, refert Card. Tusch. d. conclus. 147. à princip. ubi num. 12. post Joan. de Imola conf. 35. num. 7. vers. & primò. limitat quando naturalis prodest, & accidentalis nocet, quia tunc accidentalis prævalet naturali, seu originali.

XX.

C A S U quæ nocet, inspicitur, non quæ prodest, l. si quis in graviz. §. ult. cum l. seq. ff. ad SC. Syllan. l. 3 ff. de suspect. tutor. Felin. in cap. 1. col. 5. in 2. limit. de rejudic. Surd. conf. 361. n. 16. Brunor. à Sole in locis communib. verb. Caus. 14. [Tiraq. de retract. conf. ang. §. 30. gloss. 1. num. 29. vide late Menoch. 1. recuperand. poss. ff. num. 16. cum seqq. ubi alleg. text. l. ult. Cod. unde vi. l. sic coloni 14. C. de Agric. & cens. Unde si

causa odiosa cum favorabili concurrit, odiosa prævalet illaque magis spectanda. Joh. Andr. Gemin. Anchar. & Franc. in cap. ult. in verb. similibus de V. S. in 6.] ubi intelligit hujusmodi Axioma procedere, quando ambae causæ essent æqualis potentia, fecus quando ea, que prodest, eset potior; & per eam actus est factus principaliter, ad hoc est text. in l. 3. §. si quis palam. ff. de jure fisci.

XXI.

Nihil fieri debet sine justâ causâ. Itaque Principes non urgente publ. necessitate vel utilitate, ne quidem ob exsolendum proprium & alienum Tributa subditis imponere possunt: nisi principes non habeant unde vivant, etiam si propriâ culpâ egeni facti fuerint. Perez. C. de ann. & tribut. n. 11. 12. 13. 14.

XXII.

C A U S A quælibet justa excusat à poena, v. axiom. 22. Doctores in l. Julianus 60. ff. de condic. indeb. Bald. in l. observari 4. §. profici 2. ff. de Offic. Procons. gloss. in l. plagi 14. C. ad leg. Flav. de plagiariis. Dec. consil. 170. col. fin. in princ. Socin. conf. 127. col. 2. lib. 1. Beroi. conf. 4. in fin. & conf. 187. in fine, lib. 3. Franc. Becc. confil. 102. num. 3. Alex. conf. 119. Quaritur. num. 12. vers. secundo prob hoc facit. lib. 2. ubi quod justa causa excusat à poena legali, & à condemnatione expensarum, & à mora, ac poena interitus rei debita, & à poena intereste, seu ab obligatione interesse, Menoch. remed. 5. recuper. num. 48. ubi quod causa etiam levis excusat à dolo, Wessnb. lib. 1. conf. 28. num. 27. & multo magis a temeritate, & n. 50. extendit in dispositione penali statuti, & num. 53. extendit in crimine falsi, & n. 56. quod excusat à contumacia, & aliis delictis, & num. 57. quod excusat à violentia, & num. 63. declarat, quod non excusat in aliquo justa causa, quando statutum, vel lex punit delictum, quoquo modo commititur, & num. 61. ait, quod injusta causa non excusat à lata culpa, quando delictum ex lata culpa solūm punitur, refert Cardin. Tusch. d. tom. 1. lit. C. concl. 152. per totam.

Amplia, ut qualibet causa, etiam grossa & bestialis excusat à poena conventionali, Paris. conf. 151. num. 29. lib. 4. Alex. conf. 115. num. 15. & seq. lib. 4. & confil. 233. num. 12. lib. 6. Cravett. confil. 6. num. 89. & confil. 319. num. 14. Menoch. remed. 3. recuper. n. 49. Card. Tusch. d. conclus. 152. num. 30. & à dolo, & à mora, Jason. in l. 2. num. 61. & 62. C. de jure emphyt. Hieron. de Tort. confil. suo post confilia Anton. de Butr. n. 5. circa

*circasinem. vers. sed quid fortius. Rot. de-
cif. 528. num. 7. apud Farinac. p. 2. recent.
ubi quod causa qualibet etiam bestialis
& temeraria excusat à fructuum restitu-
tione. [Sic causam fatuam & injustam
excusare etiam in crimine falsi scrip-
tum Butrig. in l. plagi. lat. 2. col. 1. vers.
& ideo dicit. & Dyn. col. 2. vers. redio ergo
ad questionem. C. de plagiari. ubi ponit ex-
emplum in vendente rem duobus juxta l.
qui duobus 21. ff. ad L. Corn. de fali. Bald. in
l. 2. §. quod observari 2. C. de juram. cal.
Marfil. in l. 1. §. præterea 1. num. 13. ff. ad L.
Corn. de Sicar. Sylvan. consil. 53. n. 2. lib. 2.
Clar. in pract. §. fin. quæst. 60. sub vers. &
generaliter. Menoch. de recip. poss. remed.
5. num. 53. & consil. 98. n. 34. lib. 1. Hondoned.
consil. 105. num. 29. Cacheran. consil. 68.
n. 7.]*

XXIII.

CAUSATIVE multa fiunt, quæ di-
recto non conceduntur, ut latè prosequi-
tur Card. Tusch. d. tom. 1. lit. C. conclus. 161.
per totam.

XXIV.

CAUSA qualibet excusat à dolo. (v.
supra axiom. 20.) I. igitur 12. §. 1. ff. de liber.
causa. l. 2. ff. de plagiari. l. 1. §. fin. ff. de abig.
Menoch. de inter. rem. recuper. 5. num.
51. cum seqq. & consil. 28. à num. 10. consil. 31. à
num. 8. & 32. Hippol. consil. 2. num. 14. &
consil. 51. num. 28. & consil. 62. num. 3. & consil.
77. num. 21. & consil. 124. num. 13. & consil.
128. n. 31. Bonacor. p. 1. verb. causa qualibet.
pag. 22. Surd. decif. 89. num. 22. Farinac. in
praxi crimin. p. 1. quæst. 16. n. 64. Perez. ad l.
3. titul. 6. libr. 8. ordin. p. 191. Aloys. Ricc. in
decif. Curia Archiepisc. Neapol. p. 1. decif. 137.
n. 1. & p. 2. decif. 17. n. 12. & decif. 167. num.
4. & à pena. l. igitur. 12. §. potest 2. ff. de li-
ber. causa. Clar. §. fin. quæst. 60. num. 21. Hip-
pol. consil. 11. n. 10. & in l. 1. C. de Sicar. num.
25. Gutier. pract. libr. 1. quæst. 81. num. 3. cum
seqq. Stephan. Gratian. discept. forens. c.
17. num. 10. & cap. 102. num. 32. Gam. Lusit.
decif. 292. num. 11. & decif. 268. n. 1. Flores
de Mena par. quæst. 21. n. 28. Aloys. Ricc.
p. 2. decif. 167. n. 4. Gonzal. ad reg. 8. Can-
cell. gloss. 56. num. 133. Melch. Pheobos Lusit.
decif. 167. n. 4. p. 2. [Etiam si injusta &
fatua. igitur. 12. §. 3. ff. de liberal. causa. gloss.
in l. 1. in fin. ff. si quis jus dicenti non ob-
temp. Menoch. de recip. poss. remed. 5. num.
49. Wel. consil. 33. n. 6. Goedd. inter Consil.
Marpurg. consil. 28. n. 191. vol. 2. Vult. inter
Consil. Marp. consil. 21. vol. 3. num. 96. modo
sit colorata. ff. l. 4. §. 1. de liberat. l. sed et si
25. §. scire. ff. de pet. hered. Dec. consil. 37. col.
4. Jalon. ad l. qui jurasse. n. 5. ff. de jureju-

rand. Pinell. ad l. 2. p. 2. t. 3. n. 18. in fin. C.
de rescind. vend. Goedd. inter Consil. Marp.
vol. 3. consil. 33. n. 375. etiam in feudis, uti
placet Borcholt. c. 8. de feud. num. 23. Diss.
Gothofred. Anton. disf. 8. tb. 6. B. hinc in-
justam causam excusare à dolo etiam præ-
sumpto voluit Gabr. post Chascen. quem
allegat lib. 7. conclus. 8. n. 83. Hondoned. consil.
35. num. 50. quanquam si agatur in pecu-
niario interesse partis causa injusta, non
excusetur. Hond. consil. 30. num. 60. & facit
quod voluit Bertazol. in consil. 365. num. 1. &
seqq. junct. num. 11. in fin. lib. 1. dum pluri-
bus probavit ad condemnationem da-
minorum & interesse non exigi dolum,
sed sufficere culpat, à qua quidem culpa
causa fatua & injusta non excusabit Me-
noch. de recip. poss. rem. ed. 5. num. 62. & de
retin. poss. rem. num. 6. Gabr. 7. concl. 8. n.
77. idem si actus sit vel à jure naturali vel
à civili notoriè prohibitus. Salicet. in l.
Senatusconsulto. 3. n. 3. C. de his qui fibi ad-
scrib. Alciat. de presump. reg. 3. pref. 30.
num. 60. Et in terminis ruptæ pacis. Vul-
pell. consil. 88. num. 5. & consil. 36. num. 10.
Moron. de fid. Treug. & pace. q. 114. n. 1. &
7. Farin. 1. consil. 31. n. 13. Cæterum de veri-
tate istius canonis accuratè disputatur in
Achate sub tit. de dolo. consil. Armamenta-
rium Justinianeum pag. 223. & seqq.

CAP. XIII.
De Causâ debendi.

Quoties obligatio causam debendi non con-
tinet, torties est vitiosa. l. generaliter 13. C. de non
num. pecun. & cap. sc. cautio. 14. X. de fid. Instrum.
Ratio: quia omissa causa promissio censetur
ex errore facta, & sic nulla est ob defectum natu-
ralis consensus l. 15. ff. de Jurisd. Gail. L. 2. obs.
13. n. 10.

Non igitur valet: debeo seu promitto tibi mil-
le. Econtra valeat: debeo tibi mille ex emto. Consil.
l. cum de indebito. 25. ff. de probat.

Amplia: ut etiam procedat, licet non sit meri-
toria causa, sed sufficit liberalis,

Limita (1.) nisi Creditor causam probaverit.
d. l. 25. §. fin. (2.) nisi appareat animus donan-
di. consil. Brunnem. ad d. l. 13. C. de non num. pe-
cun. Ut etiam interdum prælumatur, scil. in piis
causis, v. g. fateor me debere Ecclesia 1000. vid.
Brunnem. ad Wœnb. Tit. ff. de fid. Instrum.
quæst. 7.

CAP. XIV.
De Causâ possessionis.

Quicunque causam sua possessionis ab alio
habet, ille eandem mutare nequit l. 3. §. 19. ff. de
acquir. possess.

Ratio: ne aliquo contingat verum Domi-
num sine culpa rei sue possessione defraudari.